

САДРЖАЈ

УВОД.....	17
1. Одређење предмета разматрања	17
2. Терминолошка опредељења (домен примене анализе).....	23
3. Оквирна дефиниција деривативне тужбе	24

ДЕО ПРВИ КОМПАНИЈСКО ПРАВНА АНАЛИЗА

ГЛАВА I	
ТЕОРИЈСКА АНАЛИЗА ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	29
1. Деривативна тужба као правни трансплант	29
2. Два могућа теоријска објашњења деривативне тужбе у српском праву	34
2.1. Деривативна тужба као последица специфичности правног субјективитета привредног друштва	35
2.1.1. Специфичности правног субјективитета привредног друштва	36
2.1.2. Специфичности правног субјективитета привредног друштва као основ постојања деривативне тужбе ...	41
2.2. Деривативна тужба као начин вршења дужникових правних радњи	43
2.2.1. Појам вршења дужникових правних радњи и примена у компанијском праву	46
2.2.2. Вршење дужникових права и допунска права повериоца као основ постојања деривативне тужбе ...	48
2.3. Закључак о теоријском основу деривативне тужбе у српском праву	51
3. Однос материјалног и процесног права на примеру деривативне тужбе	53
4. Деривативна тужба као део расправе о сврси постојања привредног друштва	56

ГЛАВА II	
ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	61
1. Концепт представничке парнице англосаксонског права	61
2. Настанак и развој деривативне тужбе у англосаксонском праву	64
2.1. Велика Британија	65
2.1.1. Пракса енглеских судова	66
2.1.1.1. Правило <i>Foss vs Harbottle</i>	67
1) Чињенице случаја	67
2) Аргументи суда	68
3) Елементи правила и изузеци	69
2.1.2. Компанијски закон из 2006. године	72
2.2. Сједињене Америчке Државе	74
2.2.1. Два циклуса у развоју деривативне тужбе у Сједињеним Америчким Државама	75
2.2.2. Правило 23.1 Федералног закона о парничном поступку	77
2.2.3. Модел закон и закони држава чланица	78
3. Европско право	79
3.1. Француско право	79
3.2. Немачко, аустријско и остала европска права	80
4. Развој деривативне тужбе у српском праву	81
4.1. Закон о предузећима (1996).	82
4.2. Закон о привредним друштвима (2004).	86
ГЛАВА III	
ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ (ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ).	89
1. Упоредно право	89
1.1. Велика Британија	89
1.2. САД	91
1.3. Европско право	95
2. Српско право	100
ГЛАВА IV	
ПОЈАМ И ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	103
1. Појам (дефиниција) и правна природа деривативне тужбе	103

2. Основна обележја деривативне тужбе.	108
2.1. Начело супсидијарности деривативне тужбе	109
ГЛАВА V	
СХВАТАЊА О ДЕРИВАТИВНОЈ ТУЖБИ.	111
1. Два схватања деривативне тужбе.	111
1.1. Традиционално схватање деривативне тужбе	112
1.2. Модерно схватање деривативне тужбе.	116
ГЛАВА VI	
СВРХА ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	121
1. Значај питања сврхе деривативне тужбе.	121
2. Две сврхе деривативне тужбе.	122
2.1. Репресивна функција	123
2.2. Превентивна функција	126
3. Закључак.	129
ГЛАВА VII	
ДЕРИВАТИВНА ТУЖБА КАО ИЗУЗЕТАК ОД ОПШТИХ ПРАВИЛА КОМПАНИЈСКОГ И ГРАЂАНСКОГ ПРАВА	131
1. Уопште о начелима грађанског права	131
1.1. Условни изузетак од начела диспозиције грађанског права	132
1.2. Изузетак од правила о постојању јединства стварне и процесне легитимације.	133
2. Уопште о начелима (принципима) компанијског права	134
2.1. Изузетак од принципа расподеле компанијске моћи и принципа већинског одлучивања	136
ГЛАВА VIII	
МЕСТО ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ У КОМПАНИЈСКОМ ПРАВУ	139
1. Деривативна тужба и компанијско право	139
2. Ограничење принципа расподеле компанијске моћи и принципа већинског одлучивања – права (мањинских) чланова друштва	142
3. Деривативна тужба као право члана привредног друштва – допуна теоријске анализе	144
3.1. Појам „мањинска права чланова друштва“ и општа учења о субјективним правима – да ли је термин „право“ адекватан?	144

3.2. Посебно место деривативне тужбе у расправи	146
3.3. Закључак расправе	147
4. Деривативна тужба као механизам корпоративног управљања	147
4.1. Уопште о корпоративном управљању и корпоративној одговорности	148
4.2. Три агенцијска проблема	151
4.3. Деривативна тужба и први агенцијски проблем	151
4.4. Деривативна тужба и други агенцијски проблем	154
4.5. Деривативна тужба и трећи агенцијски проблем	155
4.6. Могућност формирања <i>sui generis</i> агенцијског проблема	156
4.7. Деривативна тужба као начин решавања <i>sui generis</i> агенцијског проблема	158
4.8. Однос деривативне тужбе и других механизма корпоративног управљања	159
4.9. Анализа ефикасности деривативне тужбе као механизма корпоративног управљања	163
4.10. Закључак о деривативној тужби као механизму корпоративног управљања	165
4.11. Деривативна тужба као извор настанка агенцијског проблема	167
ГЛАВА IX	
ДОМЕН ПРИМЕНЕ ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	171
1. Ограниченост објективног и субјективног домена примене деривативне тужбе	171
2. Објективни домен примене деривативне тужбе	171
2.1. Посебне дужности према привредном друштву	172
2.2. Ограничења плаћања	180
2.3. Искључење члана друштва са ограниченом одговорношћу судском одлуком	185
2.4. Друге одредбе ЗПД	191
3. Субјективни домен примене деривативне тужбе	194
3.1. Тужилац код деривативне тужбе	195
3.2. Уопштено о могућим тужиоцима код деривативне тужбе – две групе тужилаца	196
3.2.1. Тужиоци изван сфере привредног друштва	197
3.2.1.1. Запослени	197
3.2.1.2. Субјекти контроле пословања привредних друштава	200

3.2.2. Повериоци друштва као подносиоци деривативне тужбе	203
3.2.3. Тужиоци унутар сфере привредног друштва – расправа на нивоу односа управе друштва и чланова друштва.	213
3.2.4. Српско право	216
3.3. Тужени код деривативне тужбе.	223
3.3.1. Управа друштва и друга лица овлашћена за заступање	226
3.3.1.1. Директори	227
3.3.1.2. Чланови надзорног одбора	228
3.3.1.3. Заступници друштва.	228
3.3.1.4. Прокуристи	230
3.3.2. Власници капитала.	230
3.3.3. Субјекти изван сфере привредног друштва	231
3.3.3.1. Повреда дужности пријављивања послова и радњи у којима постоји лични интерес	232
3.3.3.2. Повреда дужности забране избегавања сукоба интереса.	233
3.3.3.3. Повреда дужности забране дужности конкуренције	233
3.3.4. Запослени	235
3.4. Примена деривативне тужбе код друштава лица и друштава капитала	235
3.4.1. Српско право	239
3.5. Деривативна тужба и повезана привредна друштва.	244
3.5.1. Српско право	250

ГЛАВА X

УСЛОВИ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ.	257
1. Појам, сврха и правна природа услова за подношење деривативне тужбе.	257
2. Услови за подношење деривативне тужбе у српском праву.	258
2.1. Капитал цензус	258
2.2. Претходно обраћање друштву.	262
2.3. Рок за подношење тужбе	264
2.3.1. Рок за подношење деривативне тужбе због повреде посебних дужности према друштву и искључења члана друштва са ограниченом одговорношћу.	264

2.3.2. Рок за подношење деривативне тужбе ради враћања недозвољених плаћања.	267
2.3.3. Рачунање рокова.	267
ГЛАВА XI	
УЛОГА СУДА У ПОСТУПКУ ПО ДЕРИВАТИВНОЈ ТУЖБИ	271
1. Две улоге суда у поступку по деривативној тужби	271
1.1. Одлучивање о целисходности тужбеног захтева	271
1.2. Одлучивање о испуњености услова за вођење поступка и основаности тужбеног захтева.	276
2. Српско право	276
ГЛАВА XII	
ОПРАВДАНОСТ ПРАВА ЧЛАНОВА ДРУШТВА НА ПОДНОШЕЊЕ ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ	279
1. Чланови друштва као титулари права на подношење деривативне тужбе – расправа на нивоу појма члана привредног друштва	280
2. Одређени проблеми уколико се право на подношење тужбе додели члановима друштва	286
2.1. Различити интереси друштва и чланова који подnose тужбу	287
2.2. Приступ информацијама за потребе вођења поступка.	291
2.3. Трошкови поступка	295
2.4. Додатни фактори који утичу на доношење одлуке о покретању поступка	298
3. Механизми контроле доношења одлуке о подношењу деривативне тужбе.	298
4. Закључак.	300
ГЛАВА XIII	
ОДНОС ДЕРИВАТИВНЕ ТУЖБЕ СА СЛИЧНИМ ИНСТИТУТИМА	303
1. Појам, оправданост акционарских тужби и улога у компанијском праву.	303
1.1. Аргументи у прилог и против акционарских тужби	305
2. Однос деривативне тужбе и индивидуалне тужбе.	307
2.1. Појам индивидуалне тужбе.	308
2.2. Однос индивидуалне и деривативне тужбе.	308
2.2.1. Српско право	313

3. Однос деривативне тужбе и колективне тужбе	320
3.1. Појам колективне тужбе и основни принципи функционисања.	322
3.2. Правило 23. Федералног закона о парничном поступку . . .	324
3.3. Однос колективне и деривативне тужбе	325
4. Однос деривативне тужбе и института <i>unfair prejudice</i> енглеског права	328
4.1. Појам института <i>unfair prejudice</i> и однос са деривативном тужбом	330
4.2. Српско право.	332
5. Акционарске тужбе у српском праву.	334
6. Закључак.	336
 ГЛАВА XIV	
ДЕРИВАТИВНА ТУЖБА И ПОСЕБНЕ ОКОЛНОСТИ	337
1. Деривативна тужба и статусне промене привредног друштва . . .	337
1.1. Утицај статусне промене на деривативну тужбу	338
1.1.1. Припајање	339
1.1.2. Спајање	339
1.1.3. Подела	340
1.1.4. Издвајање	342
1.1.5. Закључак	342
2. Деривативна тужба и промена правне форме привредног друштва.	343
2.1. Утицај промене правне форме на деривативну тужбу.	344
3. Деривативна тужба и ликвидација	346
3.1. Утицај покретања ликвидације на деривативну тужбу	346

ДЕО ДРУГИ ПОСТУПАК ПО ДЕРИВАТИВНОЈ ТУЖБИ

ГЛАВА I	
ПОСТУПАК УНУТАР ДРУШТВА	353
1. Претходни захтев који се упућује друштву	353
1.1. Орган друштва којем се подноси захтев	357
1.1.1. Право САД	358
1.1.2. Српско право	362
1.1.2.1. Примена принципа надлежности за доношење одлуке о покретању поступка	363

1.1.2.2. Примена принципа ратификације	364
1.1.2.3. Закључак	367
1.2. Форма и садржина претходног захтева	368
1.2.1. Форма претходног захтева	368
1.2.2. Садржина претходног захтева.	372
1.3. Обавезност подношења претходног захтева	374
1.3.1. Право САД	376
1.3.2. Српско право	381
1.4. Механизми и критеријуми за преиспитивање основаности претходног захтева	382
1.4.1. Комисија за спорове.	383
1.4.1.1. Појам, врсте и улога комисије.	384
1.4.1.2. Именовање комисије, рад и принципи функционисања комисије.	387
1.4.1.3. Српско право.	390
1.4.2. Правило пословне процене – <i>Business judgement rule</i>	391
1.4.2.1. Модификовано правило и деривативна тужба	394
1.4.2.2. Српско право.	395
1.4.3. Одредбе ЗПД (чл. 415 и друге одредбе)	397
1.5. Врсте и правно дејство одлуке о претходном захтеву, рок за доношење одлуке	398
1.6. Судска ревизија тока и исхода поступка по претходном захтеву	401
1.6.1. Право САД	401
1.6.1.1. Преиспитивање негативне одлуке друштва када је поднет претходни захтев	402
1.6.1.2. Преиспитивање негативне препоруке комисије када није поднет претходни захтев.	404
1.6.1.3. Преиспитивање негативне одлуке скупштине друштва	408
1.6.1.4. Српско право.	409
1.7. Субјективни и објективни идентитет претходног захтева и деривативне тужбе	410
1.8. Обавештење друштва о поднетој тужби	412
ГЛАВА II	
ПОСТУПАК ПРЕД ПАРНИЧНИМ СУДОМ	413
1. Деривативна тужба и правила парничног поступка	413

1.1. Субјекти парничног поступка	413
1.1.1. Надлежност суда (стварна и месна).	414
1.1.2. Парничне странке.	417
1.1.2.1. Процесни положај члана друштва који подноси тужбу.	418
1.1.2.2. Процесни положај привредног друштва	420
1.1.3. Стварна и процесна легитимација	423
1.1.3.1. Страначка сукцесија	426
1.1.3.2. Утицај промене власништва на акцијама/ уделима након подношења тужбе на процесну легитимацију (сингуларна сукцесија).	431
1.1.4. Заступање странака	434
1.2. Тужба	435
1.2.1. Врсте тужби које могу да се истакну у форми деривативне тужбе	435
1.2.2. Правни интерес за подношење деривативне тужбе . . .	436
1.2.3. Садржина деривативне тужбе/тужбеног захтева и ограничен предмет спора (идентитет предмета спора).	439
1.2.4. Преиначење деривативне тужбе	442
1.3. <i>Pactum de non p(r)etendo</i> и деривативна тужба	444
1.4. Поступање суда по деривативној тужби и структура парничног поступка	447
1.4.1. Претходно испитивање деривативне тужбе	447
1.5. Достављање деривативне тужбе на одговор и држање туженог у парници	453
1.5.1. Литиспенденција у поступку по деривативној тужби	453
1.5.2. Могућност истицања противтужбе и приговора компензације у поступку по деривативној тужби . . .	456
1.6. Припремно рочиште, односно прво рочиште за главну расправу.	458
1.7. Ток главне расправе	459
1.7.1. Јавност поступка	459
1.7.2. Доказивање (доказна средства) и доказни поступак код деривативне тужбе	462
1.7.2.1. Прикупљање доказа – посебно ограничење деривативне тужбе	463
1.7.3. Терет доказивања	465

1.7.4. Спајање и раздвајање поступака	466
1.8. Претходно питање (и прекид поступка)	468
1.9. Трошкови поступка	471
1.9.1. Српско право	472
1.9.2. Потреба за другачијом регулативом у случају деривативне тужбе	473
1.9.2.1. Упоредно право (америчко, енглеско и немачко право)	473
1.9.2.2. Могућност прихватања упоредно-правних решења или формирање особеног режима надокнаде трошкова у српском праву	477
1.9.3. Закључак	479
1.10. Супарничарство и деривативна тужба	481
1.11. Учешће трећих лица у поступку по деривативној тужби	485
1.12. Окончање парничног поступка по деривативној тужби	489
1.12.1. Дејства пресуде и границе правоснажности пресуде у поступку по деривативној тужби	489
1.12.2. Парничне радње располагања којима се окончава поступак по деривативној тужби	493
1.13. Деривативна тужба као посебан парнични поступак	496
ГЛАВА III	
ДЕРИВАТИВНА ТУЖБА И ИЗВРШНИ ПОСТУПАК	499
1. Начело формалног легалитета	499
2. Покретање и вођење извршног поступка	501
3. Деривативна тужба и привремене мере	504
ГЛАВА IV	
ДЕРИВАТИВНА ТУЖБА И СТЕЧАЈНИ ПОСТУПАК	507
1. Дејство отварања стечаја на започете поступке	507
2. Дејство отварања стечаја на право на подношење деривативне тужбе	509
2.1. Могућност подношења деривативне тужбе против стечајног управника	513
ГЛАВА V	
ДЕРИВАТИВНА ТУЖБА И АРБИТРАЖА	517
1. Проблем арбитрабилности	517
1.1. Арбитрабилност и компанијско право	519

1.2. Арбитрабилност и ЗПД	521
2. Арбитрабилност деривативне тужбе	522
2.1. Арбитрабилност деривативне тужбе у српском праву	525
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	529
ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕ РЕГУЛАТИВЕ И ПРЕДЛОЗИ <i>DE LEGE FERENDA</i>	539
ЛИТЕРАТУРА	549
Домаћа литература	549
Страна литература	554